

سبقت کمالی

اُستادانه

همانند یک اُستاد یاد بگیرید!

جواب سوالات ارزشیابی آخر فصل کتاب تاریخ تحلیلی صدر اسلام

دکتر سید سعید روحانی و دکتر فاطمه جان احمدی

فهرست مطالب

۲	درس اول:
۴	درس دوم:
۷	درس سوم:
۹	درس چهارم:
۱۲	درس پنجم:
۱۵	درس ششم:
۱۸	درس هفتم:
۲۰	درس هشتم:
۲۳	درس نهم:
۲۷	درس دهم:
۲۹	درس یازدهم:
۳۲	درس دوازدهم:
۳۴	درس سیزدهم:
۳۷	درس چهاردهم:
۳۹	درس پانزدهم:
۴۲	درس شانزدهم:

(۱) تاریخ از نظر لغت به چه معناست؟ سطوح سه گانه مطالعه تاریخ را برشمارید.

تاریخ در لغت به معنای شناساندن وقت و تعیین زمان است. سطوح سه گانه مطالعه تاریخ: تاریخ نقلی، تاریخ تحلیلی، فلسفه تاریخ.

(۲) تاریخ نقلی و تاریخ تحلیلی (علمی) را تعریف و ویژگی های هر یک را ذکر کنید.

تاریخ نقلی: علم به وقایع و حوادث سپری شده و اوضاع و احوال انسان در گذشته. ویژگی ها: جزئی، نقلی، علم به بودن، به گذشته تعلق داشتن.

تاریخ تحلیلی: مطالعه و بررسی و تحلیل حوادث گذشته. ویژگی ها: به گذشته تعلق داشتن، علم به بودن، کلی و عقلی بودن.

(۳) اهمیت تاریخ را از منظر امیرالمومنین توضیح دهید.

ایشان می فرمایند: بندگان خدا روزگار بر آیندگان چنان می گذرد که بر گذشتگان گذشت. آنچه گذشت باز نمی گردد و آنچه هست جاویدان نخواهد ماند. از حوادث گذشته تاریخ برای آینده عبرت گیر که... همه آن رفتنی است.

(۴) فهرستی از فواید مطالعه تاریخ را ذکر کنید. (۵ مورد)

شناخت خصوصیات فردی، اخلاقی و اجتماعی رسول خدا

شناخت آیات قرآن و مراحل گوناگون نزول آن

شناخت مراحل حرکت پیامبر در برقراری حکومت اسلامی

شناخت حقانیت اسلام و ریشه های عقیدتی آن

شناخت روش های گوناگون تبلیغی، تربیتی و اعتقادی رسول خدا.

۵) چهار مورد از مهم ترین اهداف قرآن را در بازگویی گزارش های تاریخی بیان کنید.

عبرت گیری از گذشته، انداز و هشدار به کافران، موعظه و تذکر برای مومنان، ایجاد زمینه مناسب برای تفکر و تامل بیشتر.

۶) ویژگی محتوایی گزارش های تاریخی قرآن را برشمارید. (۵ مورد)

گزارش از دنیا و آخرت، موضع گیری در قبال قدرمندان، پرده برداری از اندیشه های حادثه سازان، انتخاب گر بودن انسان در نگرش تاریخی قرآن، معرفی انسان و خدا به عنوان عوامل محرک تاریخ.

۷) روش قرآن را در بازگویی گزاره های قرآنی نام ببرید. (۷ مورد)

علت یابی وقایع تاریخی، استفاده از سبک های متنوع در بیان گزارش های تاریخی، آموزش معارف دینی و بیان اصول مبارزه، کم توجهی به اسامی اشخاص، به کار گیری استدلال و برهان در شیوه تاریخ نگاری، توجه به عموم مردم و مردمی بودن گزاره های تاریخی قرآن، معرفی الگو و اسوه و ذکر نقش آفرینی آنها.

اُستادانه - همانند یک اُستاد یاد بگیرید

(۱) چرا اسلام در شبهه جزیره عربی پدید آمد؟ امتیازات آن بر سایر نقاط آباد جهان چیست؟ شبه جزیره محل تلاقی قاره های آسیا و اروپا و آفریقا است. رونق اجتماعی و اقتصادی داشت. بازارهای دائمی و فصلی نیز برپا می شد.

(۲) مورخان از نظر قوم و نژاد، ساکنان شبه جزیره را چگونه دسته بندی کرده اند؟ از نظر قوم و نژاد، ساکنان عربستان به اعراب عدنانی و قحطانی تقسیم می شدند.

(۳) عرب عدنانی و قحطانی را تعریف کنید. کدام یک عرب اصیل شمرده می شود؟ عرب های قحطانی یا جنوبی از بومیان اصلی منطقه و عرب اصلی به شمار می آیند. عرب های عدنانی یا شمالی از نژاد عرب نبودند بلکه جد آنان از سرزمین دیگری کوچ کرده بود.

(۴) وضعیت سیاسی و اجتماعی شبه جزیره عربی پیش از اسلام را با محوریت طبقات اجتماعی توضیح دهید. دوری از زندگی و آیین شهری، حکومت و قدر مرکزی وجود نداشت و افراد فقط با انتساب به یکی از قبایل، هویت و قدرت می گرفتند.

(۵) وضعیت اجتماعی شبه جزیره عربی را از نظر تعصب، تفاخر قبیله ای و معیارهای ارزشی شرح دهید.

تعصب روح قبیله و صفت بارز اعراب جاهلی بود. نبود حکومت مرکزی باعث شده بود که اگر به کسی ستم می شد، خودش شخصا دست به اقدام می زد. اهانت به فردی از افراد قبیله اهانت به تمام قبیله محسوب می شد.

۶) وضعیت سیاسی و اجتماعی شبه جزیره عربی پیش از اسلام را با محوریت جایگاه زنان توصیف کنید.

زن از ارزش انسانی و استقلال در زندگی برخوردار نبود. در بین اعراب کسانی بودند که کنیزان و دختران خود را به اعمال زشت وامی داشتند. دختر را مایه سرافکندگی می دانستند و آنان را زنده به گور می کردند.

۷) عوامل مهم جنگ و غارتگری بدویان چه بود؟ نام ببرید.

احراز ریاست قبیله، برتری جویی قبیله، رقابت بر سر تصرف چراگاه ها، فقر فرهنگی و دوری از مدنیت.

۸) مهم ترین مظاهر فرهنگی شبه جزیره عربی را نام ببرید و به دلخواه یکی را توضیح دهید.
امی بودن و بی سوادی، شعر و شاعری.

۹) منابع درآمد شبه جزیره عربی را برشمارید و وضعیت اقتصادی این منطقه را توضیح دهید.
کشاورزی، دامداری، تجارت و بازرگانی، ماهی گیری، رباخواری، غارتگری و راهزنی. در کل به دلیل تجارت با شام و وجود خانه کعبه رونق اقتصادی وجود داشت.

۱۰) چه عوامل اساسی ای سبب رونق اجتماعی و اقتصادی شهر مکه بود؟ نام ببرید.
وجود خانه کعبه و تجارت با شام.

۱۱) چه ماه هایی از سال ماه حرام است؟ ویژگی ماه های حرام چیست؟
ذی قعدة، ذی حجه، محرم و رجب. قتل و کشتار و جنگ در این ماه ها حرام است.

۱۲) مهم ترین ویژگی های مثبت و ناپسند شبه جزیره عربی را فهرست وار نام ببرید.

مثبت: موقعیت مناسب جغرافیایی، تجارت و شکل گیری بازار و رونق اقتصادی. وجود خانه کعبه و تجارت با شام. ناپسند: فقر فرهنگی و غارتگری، تعصب و تعصب گرایی افراطی، کم ارزش بودن زنان، امی بودن و بی سوادی، بت پرستی و برده داری.

۱۳) وضعیت دینی و اعتقادی شبه جزیره را شرح دهید.

کیش غالب عرب بت پرستی بود ولی کیش‌هایی مانند حنیفی، یهودی، زرتشتی و ... نیز پروانی داشتند. برخی اجرام آسمانی را می‌پرستیدند.

۱۴) عوامل مبتنی بر ساختارهای درونی جامعه ساسانی را که سبب اقتدار نظام ساسانی شده بود نام ببرید.

(۷ مورد)

تقدیس شاهان همراه با موهبت خداوندی، ساختار دودمانی خاندان‌های بزرگ، استبداد توامان سیاسی و مذهبی، تسلیم سرنوشت بودن، بی‌رغبتی مردم به تغییر وضع موجود، بی‌توجهی به موضوعات جامعه.

۱۵) مهم‌ترین بحران‌های سیاسی و اجتماعی نظام ساسانی را که زمینه سقوط آن را فراهم آورد نام ببرید. (۷ مورد)

بروز بحران‌های اجتماعی، گسترش بلاهای طبیعی، بی‌ثباتی در حاکمیت ساسانی پس از سقوط خسرو پرویز، نفوذ طبقه اشراف و موبدان مذهبی و دخالت آنان در تعیین پادشاه، رقابت و نزاع میان شاه با تمایلات مرکزطلبانه و استبدادی و نیروهای گریز از مرکز، برخوردهای نظامی و تداوم دشمنی و تهدید ایران از سوی حکومت‌های هم‌جوار، اخذ مالیات‌های سنگین به منظور تامین هزینه‌های جنگ و فشار بیش از حد بر رعایا،

۱۶) مهم‌ترین بحران‌های دینی و مذهبی نظام ساسانی را که زمینه سقوط آن را فراهم آورد نام ببرید. (۷ مورد)

تعصب مذهبی مغان زرتشتی، سهولت و آسان فهم بودن آیین اسلامی و بی‌اعتبار دانستن خون و نژاد، ناتوانی ساسانیان در اجرای کامل آیین زرتشتی در ابتدای تسلط بر ایران زمین، شک و تردید و یاس طبقات پایین و بالای جامعه و بی‌میلی آنان به آیین زرتشتی، تفرق و تشتت آیین زرتشتی و برهم خوردن نظم و توازن اجتماعی، اتکا و وابستگی آیین زرتشتی به دولت ساسانی، فشار روزافزون دیگر عتاید و آیین‌های غیررسمی بر پیروان زرتشتی.

